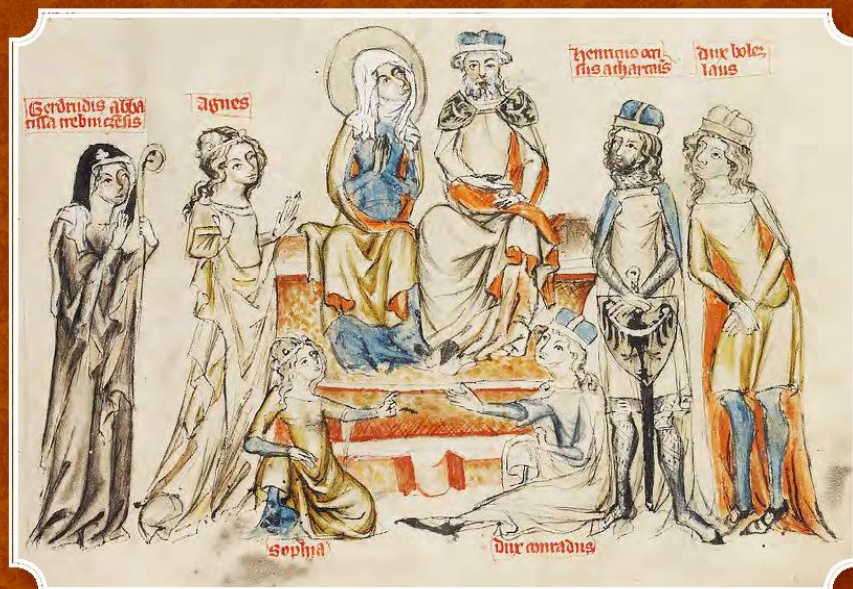


Město Ostrov s podporou Karlovarského kraje si Vás dovoluje pozvat  
na VI. mezinárodní historické symposium:



Obrazová dokumentace: Codex Schlackenwerth (kopie), římsko-katolická farnost Ostrov

## Ostrov v Evropě, Evropa v Ostrově

Osobnosti – panovníci, diplomaté, architekti, umělci, ale i slavné produkty

# 29. – 30. 9. 2023

9.00 hod. (možné přijít kdykoliv v průběhu programu)

**ZÁMEK OSTROV – 1. PATRO, ZASTUPITELSKÝ SÁL**

Záštitu nad symposiem převzali místopředseda Senátu Parlamentu České republiky Ing. Tomáš Czernin a hejman Karlovarského kraje Ing. Petr Kulhánek.

Zveme všechny zájemce o historii i z řad široké veřejnosti!

**VSTUP VOLNÝ**



**Symposium 2023**



[icostrov.cz/symposium-2023-2](http://icostrov.cz/symposium-2023-2)

## PROGRAM

Pátek, 29. 9. 2023 – 9:00 hod.

### Zahájení VI. mezinárodního historického symposia a projevy hostů:

**Mgr. David Hanakovič**, starosta města Ostrov

**Ing. Tomáš Czernin**, místopředseda Senátu Parlamentu ČR

**Ing. Petr Kulhánek**, hejtman Karlovarského kraje

### Křest sborníku z V. symposia *OSTROV, ZAHRADNÍ MĚSTO – OD ANTIKY PO SOUČASNOST*

**Mgr. David Hanakovič, Ing. Jan Horník, Olga Haláková**

### Otevření mezinárodního symposia:

**SKH Bernhard Markgraf von Baden/Jeho královská Výsost Bernhard**, markrabě  
bádenský

### Přednášející a jejich příspěvky:

**JKV Bernhard**, markrabě bádenský, *Salem, Německo*  
**Z OSTROVA/SCHLACKENWERTHU DO BÁDENSKA – KALEIDOSKOP  
JEDNOHO EVROPSKÉHO KNÍŽECÍHO DOMU**

#### Anotace:

Příspěvek bude věnován nejen Sibylle Augustě, markraběnce bádenské, ale také začlenění a působení Bádenského domu v Evropě.

**Mgr. Lubomír Zeman**, *Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti*  
**OSTROV V EVROPĚ, EVROPA V OSTROVĚ – ÚVODNÍ REFERÁT**

#### Anotace:

Úvodní referát seznamující v přehledu se světovým věhlasem a ohlasem Ostrova/Schlackenwerthu v Evropě.

**Ing. Mgr. Michal Vokurka, Ph.D.**, *Historický ústav AV ČR v.v.i.*  
**KONSTRUKCE OBRAZU SASKO-LAUENBURSKÉ ZAHRADY V OSTROVĚ**

#### Anotace:

Sasko-lauenburská zahrada v Ostrově byla v 17. století propagována slovem i obrazem. Věvodové tak měli možnost (spolu-) utvářet „veřejný“ obraz této zahrady, který byl zájemcům dostupný ve formě tisku (album rytin, topografie kombinující obraz i text, traktáty o

architektuře). Spolu s tím je potřeba vnímat také dojmy návštěvníků, z nichž někteří zaznamenali dojmy své návštěvy v Ostrově ve svých denících, cestopisech atd.

Příspěvek se zaměří na reprezentaci rodu a její recepci v dostupných pramenech.

**Mgr. Jan F. Pavlíček, Ph.D.,** *Národní muzeum – Oddělení rukopisů a starých tisků*  
**SASKO-LAUENBURSKÁ DOMINIA V ČECHÁCH V MEDICEJSKÉ A LOTRINSKÉ TRADICI**

Anotace:

Na přelomu 17. a 18. století se díky sňatku Giana Gastona s Annou Marií Francescou (Franziskou) zintenzivnily vztahy mezi Čechami a Toskánskem. Sasko-lauenburská panství začala být považována za součást medicejské politiky v habsburské monarchii. Jejich reflexe, stejně jako celé země, se detailně odráží v medicejské diplomacii. Nositeli medicejské tradice se stali Lotrinští, kteří se museli vypořádat s postojem k českým zemím jak z pozice toskánského, tak císařského. Mnohdy se jednalo o zcela odlišné názory a stanoviska ovlivňující i pozdější historiografii.

**Doc. Dr. Ulrich Arnswald,** *Univerzita Leopolda Franzense v Innsbrucku*  
**Daniela Maier,** *ředitelka Muzea města Ettlingen*  
**ČESKÉ STOPY MARKRABĚCÍHO SÍDLA OSTROV/SCHLACKENWERTH NA VDOVSKÉM SÍDLE MARKRABĚNKY SIBYLLY AUGUSTY V ETTLINGENU**

Anotace:

Markraběnka Sibylla Augusta Bádenská (1675–1733), která vyrůstala ve Schlackenwerthu, měla rozhodující vliv na podobu města Ettlingen. Dominantní stavbou malebného starého města na obou březích říčky Alb, pramenící v severním Černém lese/Schwarzwald, je zámek v Ettlingen. Ten do dnešní barokní podoby rozšiřovala markraběnka Sibylla Augusta od roku 1727, kdy si Ettlingen zvolila za své vdovské sídlo ve stáří (widdum). S markraběnkou jsou spojeny i další stavby. Přednáška si klade za cíl představit historickou podobu města Ettlingen, kterou markraběnka vytvořila.

Příspěvek se kromě toho zabývá vybavením interiéru budov i mobiliářem, dochovaným z markraběnciny doby. S výjimkou výzdoby Asamova sálu s velkolepou nástropní malbou od slavného malíře fresek Kosmy Damiána Asama se zde dochovalo jen několik "českých stop": zbytky fresek v Rytířském sále, štuky na stropech v jižním křídle, portréty Sibylly Augusty a jejích synů Ludvíka Jiřího a Augusta Jiřího, čínská papírová tapeta, čínský čajový servis a markraběncina prostá modlitební lavice. Ve středověkém kostele svatého Dionýsia v nedaleké vesnici Ettlingenweier, která je dnes městskou částí Ettlingenu, se dodnes užívá demontovaného barokního hlavního oltáře z bývalé zámecké kaple. Toto dědictví je zde prezentováno a popsáno.

Přednáška je rozdělena do čtyř částí: Vedle představení historické podoby města, kterou utvářela markraběnka Sibylla Augusta, a dochovaného mobiliáře a výzdoby interiérů zámku ve

vztahu k Čechám či k markraběnce se třetí část bude zabývat možnými – historickými i praktickými – důvody volby Ettlingenu jako vdovského sídla a rozpoznatelnými analogiemi mezi Ettlingenem a Ostrovem/Schlackenwerthem. Čtvrtá část přednášky se pokusí popsat význam markraběnky a "českých stop," které s sebou do Ettlingenu přinesla, pro současnou identitu Ettlingenu.

**JUDr. Jan Malíř, Ph.D., soukromý badatel, Hradec Králové**

**FRANCOUZSKÝ SŇATEK AUGUSTY MARIE JOHANNY BÁDENSKÉ.**

**KE VZTAHŮM MEZI BÁDENSKÝM DOMEM A FRANCOUZSKÝMI BOURBONY**

Anotace:

Příspěvek se zaměří na okolnosti uzavření sňatku Augusty Marie Johany Bádenské, jediné dcery Franzisky Sibylly Augusty, markraběnky bádenské, a Ludvíka, vévody orleánského, a průběh a ohlas tohoto manželství ve Francii. Uvedené manželství bylo v důsledku brzké smrti Augusty Marie Johanny sice krátké (1724–1726), ale významné – z manželství totiž nejen vzešel mužský potomek a dědic orleánského domu, ale toto manželství bylo i jedním z hlavních podnětů pro rychlé uzavření manželství mezi mladým Ludvíkem XV. a Marií Leszczyńskou (1725). Na pozadí tohoto manželství bude také připomenut úzký, ač složitý vztah mezi bádenským dvorem a Francií, vrcholnou politickou a kulturní mocností barokní Evropy.

**Přestávka: 12:45 – 13:45 hod.**

**PhDr. Václav Bartůšek, Ph.D., emeritní pracovník NA v Praze, Benešov**

**PIARISTICKÉ ŠKOLY V OSTROVĚ U KARLOVÝCH VARŮ A EVROPA**

Anotace:

Důležitou úlohu ve vztahu města Ostrova k Evropě sehrály také elementární školy a gymnázium při zdejší koleji piaristů. Kolej piaristického řádu v Ostrově (nebo též u Karlových Varů) byla založena v roce 1666 a existovala v období 17. – 19. století. Do školních reforem habsburské panovnice Marie Terezie (\* 1717–1780) v roce 1777/8, lze registrovat její činnost v různých formách výuky, vzdělávání i výchovy a také i kulturní vazby na města Rastatt (Německo) a Řím (Itálie). Právě tomuto období se budeme věnovat. V dalším výzkumu není zatím ne možné kvůli absenci části pramenů i šíři tématu dále pokračovat.

S činností piaristického řádu v Itálii bylo spojeno i působení prvních piaristů v Ostrově. Vztah ostrovské piaristické koleje k Evropě i vývoji piaristického řádu se zde mimo jiné prezentoval také působením významných osobností, které působily v piaristické koleji. Byl to např. piarista P. Augustin Thomas Sackel a S. Josepho (1642, Hustopeče u Brna – 1717, Horn v Rakousku), který zde působil v osmdesátých letech 17. století. Byl proslulý např. tím, že si dopisoval s významným německým filozofem a matematikem Gottfriedem Wilhelmem Leibnitzem. Další významnou osobností, která i působila na školách v Ostrově roku 1710, byl P. Basilius Siegel a S. Antonio (1684, Jáchymov – 1754, Rastatt v Německu), který byl též rektorem koleje piaristického řádu ve Vídni v letech 1725–1730 a také generálním asistentem piaristického řádu

v Římě v letech 1737–1742. Tyto dva příklady dokládají vysokou úroveň ostrovských piaristických škol ve srovnání s výukou na jiných tehdejších piaristických i jiných školách.

Je nutno si uvědomit, že vztah piaristické koleje v Ostrově se v barokní době odehrával především prostřednictvím centra piaristů v Římě a později i prostřednictvím kontaktů (hlavně na základě tradice rodových držav) s městem Rastatt, které bylo sídlem rýnsko-švábské viceprovincie a později (počátkem 19. století) i provincie piaristického řádu.

**Sigríd Gensichen, M.A., *historička umění, Dossenheim u Heidelbergu, Německo***  
**ZÁMECKÝ KOSTEL V RASTATTU V EVROPSKÉM KONTEXTU**

*Anotace:*

Vdovské poručnické regentství, uctívání Sv. Kříže a cit pro sakrální reprezentaci má markraběnka Sibylla Augusta společně s několika dalšími evropskými kněžnami. Poté, co jsem již v roce 2018 mohla v Ostrově prezentovat evropské aspekty jejího mecenášství umění, bych se nyní měla zabývat otázkou, jaká řešení nacházeli regenti a především regentky pro zadání stavby zámeckého kostela, a jaké jsou podobnosti a rozdíly ve srovnání s rastattským dvorním kostelem Sv. Kříže.

V popředí zájmu přitom není ani tak formální podoba, jako spíše otázka, jestli srovnatelné rámcové podmínky vedly k podobným kultovním a ikonografickým projevům.

**PhDr. Dana Stehlíková, *Vysoká škola uměleckoprůmyslová Praha***  
**STŘÍBRNÉ CHRÁMOVÉ POKLADY OSTROVA A OKOLÍ**

*Anotace:*

Příspěvek se zabývá vybranými památkami chrámového zlatnictví Ostrova a bývalého politického okresu Jáchymov od konce středověku do počátku 20. století. Zhodnotí jejich původ, umělecko-historický význam a ikonografii. Připomene také nedochované památky zničeného poutního místa Mariánská a některých zaniklých kostelů, alespoň v archivních pramenech a fotografiích.

**Mgr. et Mgr. Petr Nohel, Ph.D., *Univerzita Karlova Praha***  
**HLAVOU TOSKÁNSKÉ VĚTVY? SITUACE V RODU HABSBURSKO-  
LOTRINSKÉM PO OPUŠTĚNÍ PRINCIPU ROVNORODOSTI V ROCE 2011**

*Anotace:*

V roce 2011 rozhodl princ Karel jako hlava rodu o úpravě dosavadní sňatkové politiky ve prospěch svazků považovaných dosud v Domu Habsbursko-Lotrinském za morganatické. Zároveň bylo umožněno potomkům morganatických manželství nabýt plného důstojenství řádných členů rodu. Příspěvek ukazuje, jak a zda se tato úprava vztahuje na příslušníky toskánské větve, a to zejména s ohledem na postavení hlavy této rodové linie.

## KULATÝ STŮL A DISKUZE K TÉMATŮM

16:30 – 17:30 hod. – komentovaná prohlídka klášterního areálu s Mgr. Lubomírem Zemanem

---

**Sobota, 30. 9. 2023 – 9:00 hod.**

**Mgr. Zdenka Čepeláková, Spolek přátel města Ostrova**  
**OSTROVSKÉ KŘÍŽOVATKY**

Anotace:

Príspevek, nazvaný Ostrovské křižovatky sleduje události a vztahy, které zasahovaly a ovlivňovaly vznik, rozvoj a tvář města. Jak se v nich objevovaly ohlasy „velkých“ evropských dějin a kultur. A jak naopak „malé“ dějiny města Ostrova-Schlackenwerthu zanechaly své stopy v souvislostech evropských. I s ohledem na to, že povědomí předválečných dějin města zůstávalo dlouho poznamenané závažnou prolukou, ovlivněnou totální změnou obyvatelstva po roce 1945. Příspěvek končí rokem 1918, další úsek dějin města a oblasti, z části ještě živých, vyžaduje další zpracovávání jejich velmi obsáhlé, ale již i odlišné, problematiky.

**Mgr. Miluše Kobesová, Město Ostrov, kurátorka**  
**OSTROVSKÝ KODEX – CODEX SCHLACKENWERTH**

Anotace:

Historická pouť Schlackenwerther Codex 1353 začíná v Polsku a končí v USA. O Ostrovském kodexu málokdo ví. Vznikl jako kopie v době vlády císaře Karla IV. a jde vlastně o přepis původního, dnes ztraceného rukopisu – latinské legendy o životě sv. Hedviky Slezské (1174 – 1243), který vznikl ve Slezsku v klášteře v Třebnici. V roce 1650 získal kopii – kodex do svých sbírek vévoda Julius Jindřich Sasko-Lauenburský. Kodex v Ostrově byl až do roku 1910. V současné době je uložen ve fondu muzeálních sbírek Muzea umění J. Paula Gettyho v Los Angeles (Kalifornie, USA).

**Doc. PhDr. Mgr. Milan Svoboda, Ph.D., Technická univerzita v Liberci, Fakulta**  
*přírodovědně-humanitní a pedagogická, katedra historie*

**ZAPOMENUTÉ RUKOPISY Z ARCHIVU NÁRODNÍHO MUZEA: OSTROV A**  
**JÁCHYMOV V RANÉM NOVOVĚKU**

Anotace:

Sbírka rukopisů ANM v Praze zahrnuje prameny pro 16. – 18. století (a jejich novodobé opisy) k historii měst Ostrov (piaristická kolej zpracovaná naposledy PhDr. V. Bartůškem, Ph.D.) a Jáchymov (těžební činnost i obecná historie města). Cílem konferenčního příspěvku je upozornit na výpovědní hodnotu šesti německy psaných rukopisů.

**Mgr. Michal Novotný, Ph.D., *Národní technické muzeum Praha***  
**ZÁPAS RODU SCHLIKŮ O LOKETSKO NA SKLONKU 15. STOLETÍ**

Anotace:

Již František Palacký ve svých Dějinách národa českého věnoval náležitou pozornost napětí, ke kterému docházelo na sklonku 15. století mezi zástavními pány Loketska hrabaty Schliky a obyvateli města Lokte a kraje loketského, čímž upozornil na nesporný význam tohoto lokálního dění pro dějiny celého Českého království. Dramatické události v několika momentech eskalovaly do otevřeného válečného konfliktu, ve kterém kromě zmíněných aktérů, prosazovali své zájmy čeští králové i vzdorokrálové, papežská kurie, saský dvůr a další šlechtické rody regionu (např. páni z Plavna). Neklid v Loketském kraji probíhal po více než třicet let a jeho vývoj byl značně komplikovaný. Příspěvek se proto pokusí o přehledné chronologické přestavení běhu událostí, jeho zasazení do dobových souvislostí a zejména o návrh interpretace toho, čím tzv. loketská válka pro hrabata Schliky, pro region i celou zemi vlastně byla.

**MUDr. Zdeněk Petráň, *Česká numismatická společnost, z. s.***  
**K PROBLEMATICE POČÁTKŮ ŠLIKOVSKÉHO MINCOVÁNÍ**

Anotace:

Existuje řada otázek okolo samotného zahájení ražby mincí v Jáchymově, jsou také otazníky okolo samotných míst počátků ražby i nejasnosti okolo samotného mincovního práva Schliků.

**Doc. Ing. Přemysl Krejčířík, Ph.D., *Mendelova univerzita v Brně – Zahradnická fakulta/Atelier Krejčíříkovi***  
**J. W. GOETHE A ZAHRADNÍ UMĚNÍ**

Anotace:

J.W.Goethe ovlivnil vedle dalších oborů i zahradní umění. Už jeho zahrada ve Výmaru je velmi zajímavá a stojí za studium. Jeho činnost máme doloženu v Mariánských Lázních, kde podpořil tamního zahradníka Skalníka. Přednáška dále popíše, které další zahrady v okolí Ostrova byly navštěvovány lázeňskými hosty a vytvořily fenomén místní krajiny známé po celé Evropě.

**Přestávka: 12:00 – 12:45 hod.**

**Ing. Petr Polakovič, *Muzeum vystěhovalectví do Brazílie v Ralsku – Náhlově***  
**BRAZILSKÉ STOPY NA KARLOVARSKU, V KARLOVÝCH VARECH A OSTROVĚ, BRAZILSKÁ VAZBA NA TOSKÁNSKOU VĚTEV HABSBUKŮ**

Anotace:

Česko-italsko-brazilské propojení dynastie Braganca s Habsburky, s jejich Toskánskou větví.

Brazilské císařství a jeho vazby na Rakouské císařství. Rodinné příbuzenské vazby: brazilská císařovna Teresa Cristina a její Toskánští příbuzní. Pobyt brazilského císařského páru v lázních v Karlových Varech a pravděpodobná návštěva v Ostrově.

Uchování historicky cenné korespondence v Národním archivu – téměř 50 dopisů Teresy Cristiny adresované jejím Toskánským příbuzným, např. Leopoldovi II. a Ferdinandovi IV. Toskánskému. Vzniká otázka, zda má význam usilovat o vydání těchto dopisů v knižní podobě a jejich překlad z italštiny a němčiny do češtiny.

**Dr. Helga Schwendinger, historička, Vídeň, Rakousko**  
**„UŽ NEJSEM ARCIVÉVODOU. STAL JSEM SE LEOPOLDEM WÖLFLINGEM.“**

Anotace:

Počátkem roku 1903 vystoupil nejstarší syn Ferdinanda IV. a vnuk Leopolda II. na vlastní přání z císařského domu.

Nemusel tím rezignovat jen na svůj titul arcivévody a důstojnickou hodnost, na všechny jemu propůjčené řády, na svou apanáž a veškeré výhody, navždy opustit území rakousko-uherské monarchie a přijmout cizí státní příslušnost, ale také odložit jméno Habsbursko-Lotrinský. Jmenoval se od té doby podle hory, patřící k doméně Ostrov Schlackenwerth/Ostrov a dnes již neexistující vesnice Vlčinec (Wölfling).

Nový život pod novým pseudonymem – to nebyl v Domě Toskánském žádný ojedinělý případ.

**Ing. Josef Macke, Spolek přátel města Ostrova**  
**POSLEDNÍ Z RODU LÖWENSTEINŮ V OSTROVĚ**

Anotace:

Löwenstein židovské jméno, které je v Ostrově neodmyslitelně spojené nejen se světově proslulou porcelánkou, ale také s hrůzami nacistických koncentračních táborů. Porcelánka Pfeiffer & Löwenstein založená roku 1873, se v první třetině dvacátého století řadila mezi přední výrobce porcelánu v Čechách. Proslulosti napomohla především spolupráce s předními vídeňskými umělci (Wiener Werkstätte). Bílé zlato z Ostrova získalo řadu ocenění na prestižních světových výstavách. Porcelán byl dodáván nejen do pražského obchodního domu Karla Diamanta, či do karlovarského Holznerova „Skleněného paláce“ ale i do proslulých obchodních domů Wahlis v Londýně a Vídni. Porcelánka vyvážela bílé zlato nejen do celé Evropy, ale i do USA, Jižní Ameriky, Afriky, Palestiny, Iráku či Indie.

Nic netrvá věčně, každá mince má dvě strany. Věhlas porcelánky začal s nástupem nacismu upadat, nejprve hospodářská krize, po ní léta válečná. Válka neznamenal jen snížení kvality, ochromení exportu, omezení produkce, ale byla poznamenána také tragédií rodiny Löwensteinů židovských spolumajitelů porcelánky. Nacistům bohužel nestačilo z názvu firmy pouhé odstranění židovského jména.

Kdysi slavnou porcelánku, ale především její temné období a zánik přibližuje osud Jana Karla Löwensteina.



**PhDr. Jan Štěpánek, Ph.D., *historik umění, Praha***  
**Z PROVINCE AŽ DO STŘEDU SVĚTA: CESTA MARIE GABRIELY LAŽANSKÉ  
DO ITÁLIE V LETECH 1720 – 1721**

*Anotace:*

Návštěvy cizích zemí patří k samozřejmým součástem dnešního života. V 17 a 18. století však představovaly logisticky, finančně i časově náročný proces, který si mohla dovolit většinou jen mužská elita společnosti. Nejčastějším důvodem byly kavalírské cesty dospívajících šlechticů za poznáním, tzv. grand tour, nebo diplomatické mise. Nechyběly ovšem ani výpravy do poutních míst, jako byl Řím, Loreto či Assisi. Ženy zde zpravidla figurovaly jako doprovod manžela. Tuto zvyklost narušila vdova a majitelka západočeského panství Manětín Marie Gabriela Lažanská z Bukové (1691–1758), roz. Černínová z Chudenic, jež se na konci roku 1720 rozhodla zanechat v Čechách své čtyři malé děti a podniknout jen v doprovodu malého dvora neobvyklý, téměř roční výlet na Apeninský poloostrov. Přednáška je zaměřena na barvitý itinerář její cesty, která vedla přes německé a italské rezidence až do 1 500 km vzdálené Neapole.

**KULATÝ STŮL A DISKUZE K TÉMATŮM**

**Závěr – poděkování přednášejícím:**

Mgr. David Hanakovič, starosta města Ostrov

**15:00 hod. – pro zájemce prohlídka expozic zámku**

**SCHLIKOVÉ NA OSTROVSKÉM PANSTVÍ – BOHATSTVÍ A MOC**

**ZÁMECKÁ ZAHRADA V PROMĚNÁCH ČASU**

---

**Obrazová dokumentace:** Codex Schlackenwerth (kopie), Římsko-katolická farnost Ostrov

**Změna programu vyhrazena**